

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
NAMANGAN MUHANDISLIK-QURILISH INSTITUTI

NAMMOQI
O'quv-uslubiy boshqarma
His. 115
«5» 02 2024 y.

“Tasdiqlayman”
O'quv ishlarini bo'yicha prorektor
Q.M. Inoyatov
2024 yil „ “

**HAYOT FAOLIYATI XAVFISIZLIGI(Ekologiya,FVFX,HFX)
FANINING ISHCHI O'QUV DASTURI**
(sirdagi ta'lim yo'nalish uchun)

Bilim sohasi: 700 000 – Muhandislik, ishlov berish va qurilish sohalari
Ta'lim sohasi: 730000 – Arxitektura va qurilish
Ta'lim yo'nalishlari: 60730300 – Gidrotexnika qurilishi (turlari bo'yicha)

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	Kreditlar
HFX.2506	2024-2025	5	6
Fan/modul turi	Ta'lim tili	Haftadagi dars soatlari	
Tanlov	O'zbek tili	6	
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1. Hayot faoliyati xavfsizligi (Ekologiya, FVFX,HFX)	24(8 m,8a,8t)	156	180
2. Fanini o'qitishdan maqsad - talabarga inson va tabiat o'zaro aloqalarining oqibatlarini global ekologik muammolar, ularni kelib chiqish manbali, sabab va oqibatlar, ularni bartaraf etish yo'llari, tabiiy, texnogen va ekologik xususiyatli favqulodda vaziyatlarda aholi va hududlarni muhofaza qilish, jarohat olganlarga birinchi tibbiy yordam ko'rsatish hamda hayot faoliyati xavfsizligining nazariy asoslari, inson mehnat faoliyatining fiziologik asoslari, hayot faoliyat xavfsizligini ta'minlashning ergonomika va psixologik asoslari, axborot xavfsizligini ta'minlash tizimini o'rganishdir.			
I. Fanning mazmuni			
<p>Fanning vazifasi - mavjud ekologik muammolar va ularning oldini olish yo'llarini, tabiatga ta'sir yetuvchi salbiy omillarni bartaraf etishning ilmiy asoslarini, tabiiy ofatlarning kelib chiqishini, insoniyat faoliyatining atrof muhitga ta'siri (iqlim o'zgarishi va cho'llanish) va favqulodda vaziyatlarga olib kelishi, aholini va moddiy boyliklarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish usullarini, nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, hayot faoliyat xavfsizligi jarayonlarga ustubuy yondoshuv hamda ilmiy dunyoqarashini shakllantirish, qonunlar va kategoriyalar mazmun-mohiyatini bilish, ularga nisbatan shaxsiy munosabati shakllantirish orqali insonning hayotdagi o'rni va ahamiyatini ochib berish.</p> <p style="text-align: center;">II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>I-mavzu: "Hayot faoliyati xavfsizligi(Ekologiya, FVFX,HFX)" faniga kirish va huquqiy asoslari</p> <p>"Hayot faoliyati xavfsizligi (Ekologiya, FVFX, HFX)" fani asosiy tushunchalari va terminlari, tarkibiy qismlari. Hayot faoliyati</p>			

<p>xavfsizligi(Ekologiya, FVFX,HFX)" ning huquqiy asoslari, mazmuni. Hayot faoliyat xavfsizligini ta'minlash bo'yicha qabul qilingan asosiy qonunlar, standartlar, nizomlar, qoidalar va me'yoriy hujjatlar tizimi.</p> <p>*2-mavzu. Ekologiyaning umumiy masalalari</p> <p>Ekologiyaning nazariy asoslari. Ekologiyaning asosiy tushunchalari. Biosferada kechadigan jarayonlar. Tabiiy resurslar.</p> <p>*3-mavzu. Atmosfera muhofazasi</p> <p>Atmosferaning tarkibi va tuzilishi Atmosferaning ifloslanishi va uni ifloslovchi manbalar. Atmosfera havosini zaharli gazlar bilan ifloslanishi, ularni kamaytirish va zararsizlantirish yo'llari. Global iqlim o'zgarishi. Iqlim o'zgarishini oldini olish bo'yicha chora-tadbirlar. Iqlim o'zgarishiga moslashuv.</p> <p>* 4 -mavzu: Gidrosfera va uni muhofazalash</p> <p>Tabiatda suv va uning ahamiyati. Tabiatda suvning aylanishi va yer osti suvlarining paydo bo'lishi. Suvlarning ifloslanishi. Ifloslangan suvlarining insonlar salomatligiga ta'siri. Oqova suvlar va ularning turlari, oqova suvlarining tozalash yo'llari. Orol dengizidagi bugungi holat.</p> <p>*5-mavzu: Litosfera muhofazasi. Biologik xilma-xillik va uning shakllanishi</p> <p>Litosfera tushunchasi. Tuproq, uning ahamiyati va tirik organizmlar hayotidagi roli. Tuproq eroziyasi, uning turlari va unga qarshi kurash yo'llari. Mineral va energetik resurslar va ulardan oqilona foydalanish. Qattiq chiqindilardan atrof-muhitni himoya qilish. Toza hudud dasturi, uning mazmuni, maqsadi va vazifalari. O'zbekistondagi bioxilma-xillik va uni himoya qilish. Alohida qo'riqlanadigan tabiiy hududlar. Fauna va floraning "Qizil kitob"ga kiritilgan kamyob va yo'qolib borayotgan turlari.</p> <p>6-mavzu: Favqulodda vaziyatlarining tasnifi va tavsifi.</p> <p>Fuqaro muhofazasi haqida umumiy tushuncha. O'zbekiston Respublikasida fuqaro muhofazasini tashkili etishning umumiy tamoyillari. Fuqarolarning fuqaro muhofazasi sohasidagi huquq va majburiyatlari. Favqulodda vaziyatlarining tasnifi va tavsifi. O'zbekiston respublikasi favqulodda vaziyatlarining oldini olish va bunday vaziyatlarda harakat qilish davlat tizimi(FVDT) ning tuzilishi, vazifalari, kuch va vositalari</p> <p>*7- mavzu: Ommaviy qirg'in qurollari va ular ta'siridan aholini muhofaza qilish.</p> <p>Qirg'in qurollari haqida tushuncha. Yadroviiy qurollar va ularning</p>
--

<p>xususiyatlari. Kimyoviy qurollarning turlari va xususiyatlari. Biologik qurollar va ularning xususiyatlar.</p> <p>8- mavzu: Tabiiy, texnogen va ekologik tuzdagi favqulodda vaziyatlar va ular ta'siridan aholini muhofaza qilish</p> <p>Geologik va gidrometeorologik xavfli hodisalar va ulardan muhofazalanish choralari. Favqulodda epidemiologik, epizootik va epifitotik vaziyatlar. Gidrotexnika inshootlarida yuz beradigan favqulodda vaziyatlar. Ishlab chiqarish jarayonlaridagi avariya. Avariya va fojiali hodisalarni keltirib chiqaradigan omillar Qurulqik (tuproq, yer osti)ning holati, atmosfera (havo muhiti) tarkibi va xossalari va gidrosfera tarkibining o'zgarishi bilan bog'liq favqulodda vaziyatlar Chiqindilar muammosi. Global iqlim o'zgarishi, cho'llanish sabablari, ichimlik suv muammosi.</p> <p>*9- Mavzu: Zilzila, uning yuzaga kelish sabablari. Zilzilaga qadar, zilzila vaqtida va zilziladan so'ng amalga oshiriladigan chora-tadbirlar.</p> <p>Zilzilaning kelib chiqishi va ularning parametrlari. Zilzilaning oqibatlari va zilzila kuchini baholash. Zilzilaning bino va inshootlarga ta'siri. Zilziladan oldingi harakat bo'yicha umumiy tavsiyalar. Zilzila vaqtida to'g'ri harakat bo'yicha umumiy tavsiyalar. Zilziladan keyingi harakat bo'yicha umumiy tavsiyalar.</p> <p>*10- mavzu: Aholini favqulodda vaziyatlarda muhofaza qilishga tayyorlash va qutqarish ishlari</p> <p>Fuqarolarni favqulodda vaziyat haqida ogohlantirish. Fuqarolarni himoya inshootlarida saqlash. Aholini ko'chirishni tashkil etish va o'tkazish. Shaxsiy himoya vositalari yordamida fuqarolarni himoyalash. Aholi va hududlarni terrorchilik harakatlaridan muhofaza qilishni tashkil etish. Fuqaro muhofazasi bo'yicha aholini o'qitishni tashkil etish. Shikastlangan o'choqlarda qutqaruv va birlamchi tiklash ishlarini olib borish usullari ishlari. Kimyoviy, bakteriologik va aralash shikastlangan o'choqlarda qutqaruv ishlari. Dezaktivatsiya, degazatsiya, dezinfektsiya</p> <p>11- mavzu: Hayot faoliyati xavfsizligining nazariy asoslari</p> <p>Hayot faoliyati xavfsizligini ta'minlash. Hayot faoliyati xavfsizligi haqida tushuncha. Hayot faoliyati xavfsizligining asosiy tushunchalari va teminalari. Hayot faoliyati xavfsizligi tarkibiy qismlari va ularning tekshirish obyektlari. Faoliyat xavfsizligini ta'minlashning ergonomika asoslari asosiy prinsip va usullari. Faoliyat xavfsizligi psixologiyasi. Ish joylarini estetik jihatdan jihozlash. Zararli va xavfli omillar, ularning insonga ta'siri.</p> <p>*12- mavzu. Ishlab chiqarishda sodir bo'ladigan baxtsiz hodisalar va kasb</p>
--

<p>Kasalliklari</p> <p>Ishlovchilarni faoliyat xavfsizligi talablariga amal qilishga o'qitish va qayta tayyorlash tizimi. Xodimlarni o'qitish va qayta tayyorlash ni tashkil qilish. Ishlab chiqarishda mehnat qobiliyatini yo'qotilishi. Faoliyat jarayonida sodir bo'ladigan avariya. Ishlab chiqarishda faoliyat jarayoni vaqtida yuzaga kelayotgan jarohatlanishlar va kasb kasalliklari. H-1 shakldagi dalolatnomani to'ldirish tartibi.</p> <p>*13- mavzu. Ishlab chiqarish sanitariyasi va mehnat gigiyenasi</p> <p>Texnosferada havo muhitining ko'rsatkichlari, ularning mehnat faoliyatiga ta'siri, ishlab chiqarish mikroijimining gigiyenik meyorlari, ularning inson organizmiga ta'siri. Ishlab chiqarishda mo'tadil ob-havo sharoitini yaratish. Ishlab chiqarish korxonalarini shamollatish tizimularning turlari. Umumiy va mahalliy shamollatishning mohiyati. Ishlab chiqarishda yoritish va uni meyorlari. Tabiiy va sun'iy yoritish. Yoritishga qo'yiladigan sanitar-gigiyenik talablar. Yoritish vositalari va turlari.</p> <p>Shovqin va titrash inson organizmiga zararli ta'siri. Yuzaga kelish sabablari va manbalari. Shovqin va titrashni tasniflash, muhofaza chora tadbirlarini belgilash. Ultra va infraqushlarning inson organizmiga zararli ta'siri. Yuzaga kelish manbalari va sabablari. Himoyalash vositalari.</p> <p>*14- mavzu. Ishlab chiqarishda zararli nurlanishlar, elektr va yong'in xavfsizligini ta'minlash choralari</p> <p>Ishlab chiqarishda zararli nurlanishlar, ularning hususiyatlari va inson organizmiga ta'siri. Yuzaga kelish manbalari va sabablari. Ularni tasniflash va meyorlash. Nurlanish manbalari va ulada ishlovchilarning xavfsizligini ta'minlash.</p> <p>Ishlab chiqarishda elektr xavfsizlik asoslari. Elektr tokidan muhofazalanish usullari. Yerga ulab muhofazalanish tadbirlari. Inson tanasiga elektr tokiga ko'rsatayotgan qarshiligi.</p> <p>Yong'in ofati, uning kelib chiqish sabablari, omillari, turlari, yonish fazalari va ularning xususiyatlari. Iqtisodiyot tarmoqlari binolari, inshootlari va qurilish materiallarining yong'iniga qarshi bardoshlilik darajalari. San'at korxonalarining yong'iniga va portlashga xavfli bo'yicha toifalari.</p> <p>*15- mavzu. Birinchi tibbiy yordam ko'rsatish asoslari</p> <p>Respublikada halokalar tibbiy xizmatining tashkil etilishi va uning asosiy vazifalari. Jabrlanganlarga birlamchi tibbiy yordam ko'rsatishning tartibi va qoidalari.</p> <p>Yurak-o'pka reanimatsiyasi, tomirlardan qon ketishi, turlari, tayanch - harakat tizimi shikastlanishlarida va kuyishda birinchi tibbiy yordam</p>

ko'rsatish. Sovuq urishi, issiq ehtiganda, odam suvga cho'kkanida birinchi tibbiy yordam ko'rsatish. Jabrlanganlarni transportirovka qilish usullari.

*Izoh: * bilan belgilangan mavzularni talabalar mustaqil o'zlashtiradilar va nazorat topshirig'i sifatida savol javob ko'rinishida topshiradilar.*

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha korsatmalar va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mashg'ulotlar tavsiya etiladi.

1. Tabiiy hususiyatli favqulodda vaziyatlar oqibatlarini kamaytirishga qaratilgan profilaktik tadbirlar hamda sodir bo'lganda bartaraf etish bo'yicha chora-tadbirlarni o'rganish.
 2. Zilzilaga qadar, zilzila vaqtida va zilziladan so'ng amalga oshiriladigan tadbirlar (simulyatsiya trenajyorlari yordamida).
 3. Texnogen hususiyatli favqulodda vaziyatlarni oldini olishga qaratilgan profilaktik tadbirlarni o'rganish.
 4. Transport avariylarini oldini olishga qaratilgan profilaktika tadbirlarini o'rganish.
 5. Kuchli zilzila bilan bog'liq favqulodda vaziyatlar oqibatlarini bartaraf etish tartibini o'rganish.
 6. Aholi va hududlarni favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish va fuqaro muhofazasi tadbirlarini rejalashtirish.
 7. Zilzila oqibatlaridan o'zini o'zi muhofaza qilish, jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish usullariga o'rganish.
 8. Yonq'in-portlash sodir bo'lganda to'g'ri harakatlanish tartibi.
 9. Hayot faoliyati xavfsizligining komfort sharoitlari, ishchi o'rnini ergonomikasini o'rganish(Sabablar daraxti, Domino va b.).
 10. Ishlab chiqarishning zarari va zaharli omillarini inson organizmiga ta'sirini hisoblash.
 11. Ishlab chiqarishdagi shovqin va vibratsiyani hisoblash.
 12. Ishlab chiqarishdagi tabiiy va sun'iy yorug'likni hisoblash usullari.
 13. Elektr tokining inson organizmiga fiziologik ta'siri (Klaster, BBB va b.)
 14. Kasbiy kasalliklarni va ishlab chiqarishdagi jarohatlarni tekshirish, hisobga olish va aniqlash usullari.
 15. Shikastlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish
- Amaliy mashg'ulotlar multimedya qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi

zarur. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

*Izoh: * bilan belgilangan mavzularni talabalar mustaqil o'zlashtiradilar va nazorat topshirig'i sifatida taqdimot tayyorlaydi va himoya qiladi.*

IV. Laboratoriya ishi bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Laboratoriya ishlarini bajarishda zamonaviy texnik jihozlardan foydalanish talab etiladi. Laboratoriya darslari kerakli laboratoriya uskunalari bilan jihozlangan auditoriyada o'tkazilishi lozim. Laboratoriya ishlarini bajarish faol va interfaol usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

Laboratoriya mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Havoning namlik darajasini psixrometrik usulda aniqlash
 2. Havodagi chang miqdorini aniqlash.
 3. Havodagi uglerod oksidlarini miqdorini aniqlash.
 4. Ogava suvlar loyqaligini taqribiy topish.
 5. Ogava suvlarini fizik-kimyoviy tozalash usullari
 6. Ish joylarida havo tarkibidagi chang miqdorini aniqlash
 7. Ish joylarida zararli gaz miqdorini aniqlash
 8. Ishlab chiqarish korxonalarida va inshootlarda tabiiy yorug'likni aniqlash.
 9. Sanoat korxonalari va muassasalarda harorat va atmosfera bosimini aniqlash
 10. Sanoat korxonalari va muassasalarda mikrooqilim sharoitlaridan havoning nisbiy namligi va harakat tezligini aniqlash.
 11. Zaharli moddalarning konsentratsiyasini aniqlash.
 12. Sanoat korxonalaridagi shovqinni aniqlash.
 13. Ishlab chiqarish joylaridagi tebranishni aniqlash.
 14. Elektr jihozlarni yerga ulashni hisoblash.
 15. Birinchi o't o'chirish vositalari ish unumdorligini aniqlash.
- Izoh: * bilan belgilangan mavzularni talabalar mustaqil o'zlashtiradilar va nazorat topshirig'i sifatida jihozlarni ishlatib berish (amaliy) yoki unda bajariladigan ishlarni aytib berish (og'zaki) orqali topshiradilar.*

V. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'limni quyidagi topshiriqlarni bajarish orqali amalga oshiriladi:

Mustaqil ta'limni quyidagi topshiriqlarni bajarish orqali amalga oshiriladi: Hayot faoliyati xavfsizligi fanidan mustaqil ta'lim va mustaqil (nazorat)

<p>topshiriqlar yozma, og'zaki va amaliy bajarib ko'rsatish shaklida olinadi. Mustaqil topshiriqlarning birinchi shaki majburiy bo'lib uni bajargan talaba joriy nazorat uchun belgilangan bahni 60% qo'lga kiritadi ikkinchi va uchinchi mustaqil ta'lim topshiriqlarini belgilangan tartibda bajargan talaba oraliq baxosidan maksimal ball olish imkoniyatiga ega bo'ladi.</p> <ul style="list-style-type: none"> - amaliy va tajriba mashg'ulotlariga tayyorgarlik ko'rish hamda mavzular bo'yicha berilgan uy vazifalarini bajarish; - amaliy va tajriba mashg'ulotlaridagi hisoblashlarni dasturiy ta'minot asosida amalga oshirish; - ishlab chiqarishda sodir bo'ladigan baxtsiz hodisalar va kasb kasalliklari oldini olishga qaratilgan xavfsizlik texnikasiga doir maketlar yoki fuqaro muhofazasi bo'yicha stendlar tayyorlash hamda nazariy asoslash bo'yicha hisobotlar tuzish; - tavsiya etilgan asosiy adabiyotlardan tashqari qo'shimcha o'quv, ilmiy adabiyotlardan foydalanilgan holda mavzular bo'yicha taqdimot tayyorlash; - ekologik favqulodda vaziyatlarni tahlil qilish; - hududlardan ekologik muammolarni, yuzaga kelishi mumkin bo'lgan va sodir bo'lgan favqulodda vaziyatlar va ishlab chiqarishda sodir bo'ladigan baxtsiz hodisalar bo'yicha yoritilgan video rolkliklar va tasviriy plakatlarni tayyorlash; - o'tilgan mavzular bo'yicha test topshiriqlari tuzish 	<p>3</p> <p>Talaba quyidagi kompetensiyalarga ega bo'lishi kerak:</p> <p>-O'zbekiston Respublikasi hududida sodir bo'lishi ehtimol bo'lgan tabiiy, texnolog va ekologik xususiyatli favqulodda vaziyatlar, ro'y berishi mumkin bo'lgan favqulodda vaziyatlarining oldini olish, talafotlarni kamaytirish (yumshatish) va oqibatlarini bartaraf etish, asosiy ekologik konsepsiyalar, prinsiplar va qonunlarni, ekologik qonunchilik, barqaror rivojlanish, ekologik xavfsizlikni ta'minlash masalalari to'g'risida hamda hayot faoliyati xavfsizligining umumiy masalalari, hayot faoliyati xavfsizligining huquqiy me'yoriy asoslari va hayot faoliyati xavfsizligining tashkiliy masalalarini bilishi kerak;</p> <p>-favqulodda vaziyatlarda foydalaniladigan shaxsiy muhofaza vositalarini, favqulodda vaziyatlar sharoitida o'ziga va o'zaro tibbiy yordam ko'rsatish tartibini, sodir bo'lganda muhofaza qilish uchun zarur bo'lgan muhandislik-texnik tadbirlarni, aholini evakuatsiya qilish tartibini, xavflarni inson organizmiga ta'siri, insonga xavfli va zararli omillarning ta'sir qilishi darajalari, ish joyiga qo'yiladigan talablari bo'yicha ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak;</p> <p>-talabalar tabiatni muhofaza qilish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish,</p>
---	---

VI. Ta'lim natijalari/Kasbiy kompetensiyalar

<p>ekologik-huquqiy me'yor, standartlar va qoidalarini amaliy tatbiq etish, ishlab chiqarishdagi yuzaga keladigan xavflarni tekshirish, o'rganish va tahlil qilish asoslarini, shaxsiy va jamoa himoya vositalaridan foydalanish jarohat olganlarni saralash va ularga birinchi tibbiy yordam ko'rsata olish malakalariga ega bo'lishi kerak.</p>	<p>4</p> <p>VII. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> - taddiqiy (kritik) fikrlashga chorlovchi modelashirilgan o'quv ma'ruzalari texnologiyasi; - o'qitishning muammoli-evristik usuli; - interfaol keys-studylar; - guruhlarda ishlash; - yakka tartibda ishlash (individual loyihalar); - xorijiy o'quv metodlaridan foydalanish; - o'ylantiradigan muammolarni ular oldiga qo'yish. <p>Mashg'ulotlar yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanib tashkil etiladi. Bunda aqiliy hujum, klaster, sinkveyn tuzish, Venn diagrammasi, o'quv o'yinlari usullaridan keng foydalanish ko'zda tutiladi.</p> <p>Axborot kommunikasiya texnologiyalariga ham alohida e'tibor beriladi.</p> <p>Fanga doir taqdimotlarni, ko'ngazmalar, elektron ma'ruza matnlari dasturdagi mavzularga mos holda tanlanadi.</p>
<p>5</p> <p>VIII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish, oraliq nazorat, mustaqil ish shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishini (testni) muvofiqiyatli topshirishi kerak bo'ladi. Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish, oraliq nazorat, mustaqil ish shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishini (testni) muvofiqiyatli topshirishi kerak bo'ladi.</p> <p>Pandan talabalarni baholash o'zbekiston Respublikasi oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirining 2018 yil 9-avgustdagi 19-2018- sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan "oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilimni nazorat qilish va baholash tizimi to'g'risida" gi NIZOM asosida amalga oshiriladi.</p> <p style="text-align: center;">OB = $\frac{NT + M + A + MT}{4} \geq 3$.</p> <p>Izoh: OB- oraliq baxolash. Bunda talabalar yakuniy nazoratgacha hamma mashg'ulotlar va mustaqil ta'limdan olgan baholari umumlashtiriladi. NT- Nazorat topshiriqlar. Bunda talabalar mustaqil o'zlashtirishi kerak bo'lgan</p>	<p style="text-align: center;">9</p>

<p>mavzular bo'yicha ma'ruza, amaliy va laboratoriya ishlari bo'yicha topshiriqlarni bajaradi.</p> <p>M-Ma'ruza mashg'uloti. Bunda talabaning auditoriyada o'tilgan darslardagi ishtiroki hisobga olinib baholanadi.</p> <p>A- amaliy mashg'ulot. Bunda talaba amaliy mashg'ulotlarni daftarga qayd etadi va og'zaki topshiradi.</p> <p>MT- mustaqil ta'lim. Bunda talaba mustaqil ta'lim topshiriqlari sifatida berilgan mavzular yuzasidan maket model yasaydi yoki slayd tayyorlab himoya qilish orqali baholanadi.</p> <p>Talaba oraliq baholashdan kamida qonqarli baho olgan taqdirda yakuniy nazoratga ruxsat beriladi.</p> <p>Yakuniy nazoratda talabaga o'tilgan mavzular doirasida test yoki tuzilgan savollar bo'yicha yozgan yozma ishi uchun baho qo'yiladi. Yakuniy nazoratdan kamida qonqarli baho olgan taqdirda talaba fanning o'zlashtirgan hisoblanadi va 6/4 kreditga ega bo'ladi.</p> <p>Fanga ajratilgan auditoriya soatini 25% ni va undan ortiq soatini sababsiz qoldirgan talaba ushbu fandan chetlashirilib yakuniy nazoratga kiritilmaydi, hamda mazkur fan bo'yicha tegishli kreditni o'zlashtirmagan hisoblanadi.</p> <p style="text-align: center;">Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A. Mark, P. Friend James Fundamentals of Occupational Safety and Health. Bernan Press, Germaniya, 2007 2. A.T.Mamadaliyev., Z.N.Mamadjanov., M.M. Sobirov. «Favqulodda vaziyatlar va fuqaro muhofazasi»-T.: "DIMAL", 2024-416 b 3. A.T.Mamadaliyev., Z.N.Mamadjanov. «Favqulodda vaziyatlar va aholi muhofazasi»-T.: "LESSON PRESS", 2022-300b 4. N.S.Baxriddinov. «Hayot faoliyati xavfsizligi». O'quv qo'llanma. –T. 2024 5. Z.M. Sattorov Ekologiya. Darslik.-T.:Sano- standart, 2018. <p style="text-align: center;">Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Sh.M. Mirziyoyev Tangqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqboliga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11. 7. Yuldashev O.R., Djaborova Sh.G., Xasanova O.T. Hayot faoliyati xavfsizligi. Darslik.-T.: "Toshkent-Iqtisodiyot", 2014.–268 b. 8. Yornatov G.Yo. va boshqalar. Hayot faoliyati xavfsizligi. –T.: "Aloqachi", 2009. –348 b. 9. O'zbekiston Respublikasi Konstitusiyasi – T.: O'zbekiston, 2014. –46b. 10. "Mehnatni muhofaza qilish to'g'risida"gi (yangi taxrir) O'zbekiston
--

<p>Respublikasi Qonuni. 2016 yil 22 sentyabr.</p> <p>11. Ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalarni va xodimlar salomatligining boshqa xil zararlantirishini tekshirish va hisobga olish to'g'risidagi Nizom. Vazirlar Mahkamasining qarori № 286, 06.06.1997, –T.: 1997.</p> <p>12. "Ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalar va kasb kasalliklardan majburiy davlat jtimoiy sug'urtasi to'g'risida"gi qonun. O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami, 2008, 37-38-son.</p> <p style="text-align: center;">Axborot manbalar</p> <ol style="list-style-type: none"> 13. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi xukumat portali. 14. www.lex.uz – O'zbekisto n Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi. 15. www.mintrud.uz – Mehnat va aholini ijtimoiy muhofaza qilish vazirligi sayti. 16. www.bilim.uz – O'UMTV sayti
<p style="text-align: center;">Namangan muhandislik-qurilish instituti tomonidan ishlab chiqilgan va institut ilmiy-uslubiy kengashining «__» ____ 2024 y.dagi ____ sonli majlis bayoni bilan tasdiqlangan.</p>
<p style="text-align: center;">Fan/modul uchun mas'ullar:</p> <p>S.Atamirzayeva – NamMOI "Mehnat muhofazasi va ekologiya" kafedasi katta o'qituvchisi</p>
<p style="text-align: center;">Taqrizchilar:</p> <p>T.Sattorov – NamDU. "Kimyo" kafedasi mudiri, t.f.n Z.Toraev – NamMOI, Kimyoviy texnologiya kafedasi prof.</p>